

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 192

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 11. mai 2026

Algus 11.10, lõpp 13.03

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)

Protokollija: Maria Haas (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Jaak Aab, Mario Kadastik, Mait Klaassen (Õnne Pillaku asendusliige), Rene Kokk, Mart Maastik, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Kiia Väli (konsultant)

Puudusid: Aleksei Jevgrafov, Tõnis Mölder ja Reili Rand

Kutsutud: majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna ettevõtluskeskkonna valdkonnajuht Triinu Sillamaa ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti õigusbüroo õigusnõunik Grete Leesmann (2. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi kliimaosakonna juhataja Laura Remmelgas, sama osakonna nõunik Annika Varik ja välissuhete osakonna EL teemade valdkonnajuht Eliise Merila (3. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna juhataja Rein Vaks, taastuvenergia valdkonna juht Tauno Hilimon, energiavõrkude ekspert Thérèse Liis Kilk, välissuhete osakonna nõunik Brett Bartholomew Sooniste (4. päevakorrapunkt); Eelnõu esitaja esindaja ja Riigikogu liige Jaak Aab, Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna juhataja Rein Vaks (5. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (bürokratia vähendamine) eelnõu (853 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EL) 2023/956 seoses selle kohaldamisala laiendamisega tootmisahela järgmise etapi kaupadele ja kõrvalehoidmise vastaste meetmetega; Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega luuakse ajutine süsinikuheite vähendamise fond - COM(2025) 989, COM(2025) 990
4. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa võrgupakett - COM(2025) 1006, COM(2025) 1007
5. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele uute elektritootmisvõimsuste rajamise kiirendamiseks Eestis“

eelnõu (847 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

6. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu majanduskomisjoni nädala (11.05.2026-17.05.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäeval, 11.05.2026 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine

2. Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (bürokratia vähendamine) eelnõu (853 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EL) 2023/956 seoses selle kohaldamisala laiendamisega tootmisahela järgmise etapi kaupadele ja kõrvalehoidmise vastaste meetmetega; Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega luuakse ajutine süsinikuheite vähendamise fond - COM(2025) 989, COM(2025) 990

4. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa võrgupakett - COM(2025) 1006, COM(2025) 1007

5. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele uute elektritootmisvõimsuste rajamise kiirendamiseks Eestis“ eelnõu (847 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

6. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäeval, 12.05.2026 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (strateegiliste investeeringute ekspressrada) eelnõu (906 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

2. Maksejõuetuse teenistuse 2025. aasta tegevusaruande tutvustus

3. Kollektiivse pöördumise „Ilutulestiku kasutamise ja müügi piiramine – inimeste, loomade ja keskkonna hüvanguks“ arutelu

4. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Mario Kadastik, Mait Klaassen, Rene Kokk, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (bürokratia vähendamine) eelnõu (853 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Erkki Keldo andis 853 SE-st ülevaate (lisa 1). Tegemist on bürokratia vähendamise eelnõuga. Eelnõuga kavandatakse 8 seaduse (alkoholi-, elektroonilise side, lõhkematerjali-, riigilõivu-, tarbijakaitse-, tubaka-, turismi- ja väärismetalltoodete seaduse) muudatused.

Elektroonilise side seaduses ühtlustatakse raadio- ja sageduslubade kehtivusaegu ning tunnistatakse aegunud nõudeid kehtetuks. Riigilõivuseaduses ühtlustatakse tulenevalt elektroonilise side seadusest riigilõivude määrad. Lõhkematerjaliseaduses lihtsustatakse riigisiseseid lõhkematerjali veo nõudeid, mille puhul loakohustus asendatakse vedudest teatamisega. Tarbijakaitse seaduses tõhustatakse tarbijavaidluste komisjoni tööd.

Tubakaseaduses luuakse õigusselgust müügisaalita müügikoha mõiste defineerimisel.

Turismiseaduses läheb reisieettevõtete dokumentide esitamine Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile (TTJA) lihtsamaks ja menetlus kiiremaks. Väärismetalltoodetel muudetakse nimemärgise registreerimine ühekordseks tegevuseks. Alkoholiseaduse

muudatustega suurendatakse e-kaubanduse paindlikkust, eemaldades füüsilise müügisaali kohustuse. Seda on eelkõige Eesti väikeettevõtjad välja toonud. Hetkel on kehtiv seadusandlus selline, et olenemata sellest, et tegeletakse ainult e-kaubandusega, peab ettevõttel ikkagi olema füüsiline müügisaal, mis ei ole enam mõistlik. Samuti on vanuse tuvastamise võimalustena lubatud edaspidi kasutada Mobiil-IDd, Smart-IDd ja eIDd. Selle muudatusega kaasajastatakse seadusandlust ja liigutakse tehnoloogilise arenguga samas rütmis. Ühtlasi kaotatakse ära kassaaparaadi nõue. Samuti luuakse selgus müügisaali mõiste lisamisega. Eelnõus on ka üks konkreetne efektiivsuse ja majanduskasvu nõukoja ettepanek, mis on seotud sellega, et alkoholiseaduses ei oleks kohustust, et kokteilis peavad kindlasti olema erinevate jookide osakaalud märgitud. Seega toimub selle kohustuse kehtetuks muutmine. Küll aga võib seda endiselt vabatahtlikult teha.

Jaak Aab lausus seoses alkoholiseadusega, et on olnud kuulda, et ka nt öösel ei pruugi olla probleemi alkoholi koju tellimisega. Kõneleja uuris, kas alkoholiseaduse muudatus teatud määral seadustab sellist tegevust, et ka öösel on võimalik alkoholi nt koju tellida.

Erkki Keldo vastas, et alkoholi müügipiirangud jäävad samaks. Müügisaali nõude kaotamine on olnud väikeettevõtjate soov. Seaduslikult aga alkoholi kättesaadavust kindlasti ei suurendata. Lihtsalt iganenud nõue kaotatakse.

Triinu Sillamaa lisas, et tegelikult sätet, kus on sees alkoholi kl 10-22 kättetoimetamine, lausa täpsustatakse ehk et kõne all ei ole ainult kulleri kasutamine, vaid ka e-kaubanduse kaudu müües peab see toimuma ainult ajavahemikus kl 10-22ni. Juhul, kui inimene läheb otse e-poe asukohta, siis ka sealt ei tohi muudel aegadel alkoholi kätte anda.

Urve Tiidus uuris seoses kokteilis sisalduva alkoholi koguse esitamise nõude eemaldamisega, et kas on hinnatud riske, et kokteili hakatakse lisama kas rohkem/vähem alkoholi. Lisaks küsis kõneleja, kas lõhkeainete vedu muutub nüüd pigem leebeks.

Erkki Keldo vastas, et lõhkeainete vedu ei muutu leebeks. Lõhkeaine vedamiseks on juba igal juhul olnud vaja erinevad taotlused teha. Pigem on seadusemuudatus seotud dubleerimisega. Kõikides muudatustes on ohutust arvesse võetud. Rääkides kokteilidest, siis lõplikku analüüsi ei ole. Tegemist oli efektiivsuse ja majanduskasvu nõukoja ettepanekuga. Reaaleluliselt on keeruline ka selgeks teha, kui palju alkoholi kokteilile päriselt lisatud on. Ühtlasi ei keelata alkoholoolse joogi koguse osas informatsiooni esitamist, küll aga ei ole see enam kohustus.

Rene Kokk küsis, milliseid muudatusi alkoholi hoidmises ja ladustamises kõnealune seaduseelnõu käsitleb.

Triinu Sillamaa vastas, et hetkel tohib alkoholi hoida ainult majandustegevuse registris (MTR) nimetatud müügisaalis. Kuna nüüd ei pea e-kaubanduses enam füüsilist müügisaali olema, siis alkoholi võib hoida ainult alkoholi hoiukohas, mis peab olema MTR-is registreeritud ja mis ei tohi olla eluruum või siis on tegemist müügisaaliga, mis samuti tuleb aadressina MTR-is registreerida koos e-poe veebiaadressiga. Seadusemuudatusega ei muudeta

hoiustamist rangemaks. Oluline on, et alkoholi hoitakse kontrollitud kohas. Muudetakse ainult seda, et kontrollitud koht peab olema jätkuvalt registreeritud.

Erkki Keldo lausus, et alkoholil on aktsiisid ja see, et alkohol peab aktsiisilaost läbi käima ning maksud peavad makstud olema, jääb samaks. Küll aga füüsilise müügisaali nõue, eriti alkoholi näitel, on sisuliselt dubleeriv tegevus, sest kui ollakse eraettevõtja, peab alkohol igal juhul ka aktsiisilaos olema.

Rene Kokk ütles, et hetkel fikseeritakse, et alkoholi ei tohi hoida eluruumis ja uuris, kas varasemalt võis seda hoida ka eluruumis.

Triinu Sillamaa lausus, et varasemalt oli seaduses kirjas, et olemas peab olema müügisaal ja müügisaal pidi olema n-ö majandustegevuse koht, mis tähendab, et see ei saanud olla eluruum. Tegemist pidi olema äriruumiga, nt kauplus või toitlustusasutus.

Erkki Keldo lisas, et kuna nüüd võetakse müügisaali kitsendus seadusest ära, siis pidi selgituseks lisama, et tegemist ei saa olla eluruumiga.

Mart Maastik sõnas, et eelnõu kooskõlastustabelis on Tallinna Linnakantselei poolt välja toodud, et praktikas ei ole seni selgust, kelle ülesanne on teha järelevalvet alkoholi müügi üle e-kaubanduse korras ning milline on seejuures kohaliku omavalitsuse roll ja sekkumisvõimalused. Ühtlasi on püstitatud küsimus, et kui MTR-is on tegevuskohaks märgitud domeen, siis kuidas on see seotud konkreetse haldusterritooriumiga. Kõneleja palus selles osas selgitust.

Triinu Sillamaa lausus, et ühtselt on järelevalve kokku lepitud selliselt, et e-kaubanduses teeb järelevalvet TTJA ning kohalikud omavalitsused piirduvad pigem oma haldusalaga. Igal juhul on lisaks veebipoe aadressile MTR-is kirjas ka kas alkoholi hoiu- või müügikoht, mis on füüsiline koht, füüsilise aadressiga.

Rene Kokk ütles, et kuna eemaldatakse nõue esitada alkoholse joogi kogus kokteilis, siis seoses sellega võib tekkida rohkem vaidlusi, et kas klient sai toote, mida ta ostis. Kõneleja uuris, kas on analüüsitud, kui palju vaidlusi võib tekkida.

Erkki Keldo lausus, et paraku vaidlused võivad tekkida olenemata sellest, kas menüüs on alkoholi sisaldus kirjas või mitte. Inimese enda tunnetus võib lihtsalt vastavalt olukorrale erineda. Ühtlasi on väga keeruline hakata hiljem valideerima, kas kokteilis oli õiges koguses alkoholi. Juhul, kui komisjoni liikmed näevad, et see muudatus võib tekitada täiendavaid vaidluseid, siis saab teema üle vaadata. Pigem oli muudatuse mõte selles, et kuna olemas on nii lihtsamaid kui ka keerulisemaid kokteile, siis sedavõrd tehnilise menüü hoidmine ei pruugi olla ettevõtjale mõistlik halduskoormus.

Rene Kokk sõnas, et erinevatele toodetele on normid ette nähtud, seega ka kokteili alkoholisisaldus võiks üldiselt selge olla.

Triinu Sillamaa lausus, et isegi kui alkoholi koguse väljatoomise nõudest loobutakse, siis endiselt on olemas tarbijakaitseseadus, mis keelab tarbijat eksitada. Seega, kui tarbija palub kokteili teatud koguse alkoholi, siis ettevõtja peab selle koguse lisama. Eelnimetatud nõue on koormav, kuna kui nt menüüs on kirjas, et kokteil 4 cl-i alkoholiga maksab teatud summa, aga tarbija soovib 2 cl-iga, siis tekib küsimus, kas menüüsse peaks kõik erinevate kogustega maksumused kirja panema. Ühtlasi on palju kokteile, kus alkoholi kogus on varieeruv ja klientide soovid on samuti erinevad. Selle menüüs hoidmine on ettevõtjatele olnud koormav. Küll aga kui tarbija koguste kohta küsib, siis tuleb alati vastata. Oht, et ettevõtja paneb alkoholi nt rohkem, ei ole tema majandustegevuse mõttes ilmselt mõistlik.

Urve Tiidus sõnas, et ettevõttele on maine üldiselt üks müügiargumentidest. Tihti segatakse kokteile ka kliendi juuresolekul, mis annab samuti kontrolli võimaluse.

Otsustati:

2.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Õnne Pillak (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Mait Klaassen, Rene Kokk, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 19.05.2026 (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Mait Klaassen, Rene Kokk, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Mait Klaassen, Rene Kokk, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EL) 2023/956 seoses selle kohaldamisala laiendamisega tootmisahela järgmise etapi kaupadele ja kõrvalahoidmise vastaste meetmetega; Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega luuakse ajutine süsinikuheite vähendamise fond - COM(2025) 989, COM(2025) 990

Laura Rimmelgas andis algatusest ülevaate (lisa 2). Süsiniku piirimeetme puhul on tegemist juba kehtiva määrusega, mis tähendab, et kolmandatest riikidest imporditavatele kaupadele lisandub CO₂ hind. Eesmärk on ühtlustada Euroopa Liidus (EL) toodetavate kaupade hinda kolmandate riikide toodetega, kus on madalamad keskkonnanõuded ja mõningates riikides puudub ka heitkogustega kauplemise süsteem, mis EL-is on olemas. Meetme peamine eesmärk on EL-is toodetud kaupade konkurentsivõime tõstmine siinsel siseturul. Kehtiv määrus ei rakendu kõikidele kaupadele, vaid hetkel rauale, terasele, alumiiniumile, tsemendile, väetistele, vesinikule ja elektrile. Tegemist on toodetega, mis kuuluvad EL-is heitkogustega kauplemise süsteemi alla ja mille tootmine on emissioonimahukas. Määrus rakendus täismahus käesoleva aasta algusest. Sellele eelnes paariaastane seireperiood, aga käesolevast aastast peavad kolmandatest riikidest nimetatud toodete importijad, kes toovad Euroopasse aasta jooksul vähemalt 50 t, nende toodete pealt süsinikutasu maksma.

Keskkonnaametile teadaolevalt on Eestis kehtiva määrusega u 130 kohuslast, kes toovad neid tooteid üle 50 t aasta jooksul. Praeguseks on 107 neist esitanud ka tegevusloa taotluse, mis on määruse kohaselt kohustus ja suurem osa on selle ka saanud. Hetkel on veel sisseelamisperiood, kuna tegemist on väga uue kohustusega. Nüüd on Euroopa Komisjon (Komisjon) tulnud välja määruse laiendamise ettepanekuga. Komisjon on teinud ettepaneku laiendada CO₂ tasu toodetele, mis sisaldavad praeguses määruse kohaldamisalas olevaid materjale ehk rauda, terast ja alumiiniumi. Komisjon on toonud juurde veel täiendavad sätted,

mis puudutavad süsteemist kõrvalehoidmise vähendamist. On tehtud ka ettepanekud uuendada arvestust elektrienergiasektorile, et see võtaks paremini arvesse ka taastuvenergia osakaalu. Eestit see aga ei mõjuta, kuna Eesti enam kolmandatest riikidest ehk väljastpoolt EL-i elektrit ei impordi. Lisaks on Komisjon tulnud välja ettepanekuga luua ajutine dekarboniseerimisfond, toetamaks tootjaid, kes määruse alla kuuluvaid tooteid EL-is toodavad. Tulevikuvaade on, et kui praegu puudutab laiendamine üksnes kaubakategooriaid, mis sisaldavad juba määruse alla kuuluvaid materjale, siis 2027. aastal koostab Komisjon aruande selle kohta, millistele tootekategooriatele võiks veel süsiniku piirimeedet laiendada selleks, et tõsta erinevate sektorite konkurentsivõimet EL-i siseturul. Selle põhjal teeb Komisjon ettepaneku määruse veel täiendavaks laiendamiseks. Käesoleval istungil käsitletakse esimest sammu ehk ettepanekuid, mis puudutavad rauda, alumiiniumi ja terast sisaldavaid tooteid. Valdav osa kaupadest, mille osas Komisjon on näinud, et süsiniku piirimeede võiks laieneda, sisaldavad suures osas praeguse süsiniku piirimeetme alla kuuluvaid materjale keskmiselt 79%, aga tootekategooriate sees on ka kodutarbed, millest mõningatel juhtudel on süsiniku piirimeetme alla kuuluvate materjalide sisaldus isegi veidi alla 60%. Varieeruvus on üsna suur. Komisjon on teinud ettepaneku laiendada süsiniku piirimeedet 180-le kaubakategooriale. Hetkel on töörühmades ja liikmesriikide vahelistes aruteludes käinud liikmesriigid välja veel 700 täiendavat kaubakategooriat. Eelkõige suuremate liikmesriikide puhul soovitakse pigem näha rohkem kui vähem kaupu, millele süsiniku piirimeede laieneb. Eesti puhul on oluline silmas pidada, et kuna Eesti on nende kaubakategooriate importija ja riigil sellist suurt tööstustootmist ei ole, siis on Eesti vaates oluline suunata määruse laiendamist sellisesse ulatusse ja tingimustele, mis on kooskõlas ka Eesti majandushuvidega. Taustal tasub aga silmas pidada, et enamate riikide huvi on määruse kohaldamisala isegi rohkem laiendada kui see, mida Komisjon on välja pakkunud. Vaadates laiendamise ettepaneku mõju ja kui kõne all on 180 kaubakoodi, mida Komisjoni ettepanek sisaldab, siis Eestis lisanduks uusi kohuslasi u 31 ettevõtet. Komisjoni mõjuhinnangute kohaselt ei tohiks piirimeetmel olla keskmiselt olulist mõju toodete hindadele. Kõige suurema mõjuna näeb Komisjon hinnamõju ehitussektoris (0,12%). Teiste kaubakategooriate puhul on Komisjon mõju hinnanud väiksemaks. Rääkides Eesti seisukohtadest, siis leitakse, et süsiniku piirimeetme määruse muudatus peab keskenduma strateegiliselt olulistele ning EL-is piisava tootmismahuga kaupadele. Eesti eelistus oleks, et nt kodukaupadele määrus kohe ei laieneks ja määruse laienemine oleks järkjärguline. Esimeses järgus võiks keskenduda kaupadele, kus süsiniku piirimeetme materjalide sisaldus on väga kõrge ehk üle 70%. See võimaldaks nt kodukaubad hetkel meetme alt välja jätta. Lisaks peab Eesti vajalikuks tõsta praegust 50 t aastast miinimummäära 75 t või 100 t, et paremini arvestada süsiniku piirimeetme laiendamise mõjudega. See võimaldaks vähendada ka kohuslaste arvu, kes võiksid määruse kohaldamisala laiendamise kaudu lisanduda. Lisaks eelistab Eesti, et meetme laiendamisega hõlmatud toodete importijatele kohaldataks 2028. aastal ühe aasta pikkust finantskohustustega üleminekuperioodi. See tähendab, et eelistatakse, et täiemahulisele rakendamisele eelneks pikem ülemineku- ja seireperiood. Eesti toetab Komisjoni tehtud ettepanekuid seoses järelevalvemeetmetega. Eesti saab toetada ka võimalust eemaldada kaup ajutiselt määruse kohaldamisalast erakorraliste turuhäirete korral. Vaadates hetkel väetiseturul toimuvat, siis kui Euroopas ei ole veel piisavas mahus oma tootmist ja ka impordihinnad on kriiside tõttu tõusnud, siis võiks olla paindlik reageerimismehhanism. Kuigi elektri impordireeglite muutmine Eestit ei mõjuta, siis seda toetatakse, kuna on riike, kus see on oluline ja Eesti saab nendega solidaarne olla. Lisaks saab Eesti toetada ka tootepõhiseid vaikeväärtusi või muud

õiglasemat ja lihtsamat heite määramise lahendust, et tekiks korralik register.

Tootekategooriatel oleksid mõjud välja arvutatud keskselt, et ettevõtted, kes neid kaupu impordivad, ei peaks heitekoguste arvutamiseks lisaressurssi kulutama. Eesti ei toeta rahvusvaheliste kasvuhoonegaaside ühikute kasutamist süsiniku piirimeetme puhul enne, kui rahvusvaheliste ühikute mõjud on hinnatud ja üldpõhimõtted on EL-is kokku lepitud.

Komisjon on lubanud välja tulla ka mõjuhinnanguga, kuid Eesti näeb, et enne, kui mõjuhinnangut ei ole, ei peaks ka üksikute määruste puhul sündmustest ette minema, vaid vaatama rahvusvaheliste ühikute kasutamist tervikuna kõikide failide lõikes. Eesti peab ajutise toetusfondi vajadust ja tõhusust küsitavaks, kuna Eesti sealt kasu ei saa, aga enda tulust peab selle kasuks loobuma. Kui selline toetusfond luuakse, siis sinna ei peaks panustama ja oma tulust loobuma riigid, kus kohapeal ei ole tootjaid, kes sellest fondist vahendeid võiksid taotleda. Ühtlasi peab Eesti oluliseks, et süsiniku piirimeetme rakendamiseks kavandatud tulusid ei suunata muuks otstarbeks. Eesti võtab seisukoha, et ebasobiva fondilahenduse korral saab selle loomise vastu hääletada. Kõik taolised omavahenditesse suunamised ja fondide loomised tuleb EL-is eelarve läbirääkimistel läbi arutada, aga Komisjonil on viimasel ajal olnud tihti tavaks hakata erinevate õigusaktide juures eraldi vahendeid omavahenditeks küsima või uusi fonde läbi rääkima. Eesti hinnangul ei ole see mõistlik ja tasub hoida tervikpilti.

Mart Maastik küsis, et mille alusel tehakse otsused, kui palju peavad EL-is ettevõtted hakkama maksma kolmandatest riikidest tulevale CO₂ hinnalisa ning kas see laekub EL-i teatud arvele või läheb riiki, kuhu tooted tuuakse.

Laura Remmelgas vasta, et see, kui palju erinevate toodete puhul CO₂ tasu maksta tuleb, sõltub kahest komponendist. Esimene komponent on toote CO₂ jalajälg ehk see, kui palju CO₂-te toote tootmine õhku paiskab. Teine komponent on süsiniku tonnihind, mis on otseses seoses heitkogustega kauplemise süsteemi ühiku hinnaga. Esimene aasta on kvartaalne ja teisest aastast alates toimub see nädala kaupa. Esimese kvartali hind on nüüd kokku löödud ja järgmise ehk teise kvartali oma lüüakse sügise poole kokku. Raha laekub EL-i eelarvesse, kuna ühikuid ostetakse läbi keskse registri ja osa tuludest jääb EL-i omavahenditesse. Osa tuludest pidi esialgse ettepaneku järgi laekuma liikmesriikidele rakenduskuludeks, aga nüüd on arutelu all dekarboniseerimisfond, kuhu Komisjon soovib suunata selle osa, mis oli mõeldud liikmesriikidele, et see otsemini ettevõtetenäi jõuaks.

Mart Maastik lausus, et ettekandes toodi välja, et muudatused tarbijatele hinda ei suurenda. Kolmandatest riikidest tuuakse sisse kaupu, mida EL-is ei toodeta, nüüd pannakse sinna hinnalisa ja öeldakse, et hind ei muutu. Ühtlasi toodi ettekandes välja, et impordimaht kasvab 72%. Kõneleja palus eelneva osas täpsustust.

Laura Remmelgas ütles, et Komisjoni mõjuhinnangul on toodete ja kaupade lõpphinnale mõju pigem väike. Rääkides impordimahust, siis tegemist on süsiniku piirimeetme alla kuuluvate kaupade mahu kasvuga.

Annika Varik lisas, et hetkel teatakse, mis süsiniku piirimeetme alla kuulub ja palju tonne kokku on ning vaadates, kui palju tonne lisaks tuleks, kui süsiniku piirimeede laieneb, siis see näitabki eelmainitud 72%-i.

Urve Tiidus tundis huvi, et vaadates hetkel maailmas toimuvat, siis kui palju kallineb väetiste hind ja kas põllumehed on sellega kursis. Rääkides Eesti seisukohtadest, siis need tunduvad üsna ratsionaalsed. Kõneleja uuris, kas nende osas võiks tekkida konflikte.

Laura Rimmelgas sõnas, et väetistele määrus juba kehtib. Laiendamise ettepanek hõlmab muid kaubakategooriaid. Väetistega tegeldakse hetkel väga intensiivselt. Komisjon on välja tulnud väetiste tegevuskavaga, kuidas erinevate sündmuste hinnamõju leevendada. Väetiste hinda suuremas osas mõjutab nende kättesaadavus Lähis-Ida sõjast tingitud tarneprobleemide tõttu. Süsiniku piirimeetme mõju muude mõjude kõrval on väiksem, aga Eesti on erinevates aruteludes seda probleemi tõstatanud, et läbi süsiniku piirimeetme hinnamõju veidi leevendada. Küll aga ei ole selles osas liikmesriikide seisukohad ühesugused. On ka neid riike, kes Euroopas väetisi toodavad ja näevad, et see on hetk anda eelist EL-is toodetud väetistele. Eesti on erinevatel kohtumistel seda probleemi siiski tõstatanud nii Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kui ka Kliimaministeeriumi ekspertide ja ministrite poolt. Need arutelud toimuvad paralleelselt laiendamise ettepanekuga. Ühtlasi, et muuta tulevikus lihtsamaks sellistele kriisidele reageerimist, siis Eesti toetab, et anda Komisjonile n-ö hädaabipiduri nupp. On väga palju riike, kes sooviksid veelgi rohkematele kaupadele süsinikutasu juurde lisada. Komisjon on öelnud, ja sellega nõustub ka Eesti, et kui üldse on võimalik piirata, mis selle alla kuulub, siis need peavad olema väga lihtsasti arvatatud põhimõtted. Seepärast on liigutud mitte üksikute tootekategooriate kaupa, vaid pigem tehakse ettepanek tõsta n-ö miinimummaterjalide sisaldust, mis kaubad sinna alla läheksid ja lisaks tuleks juurde vaadata ka seda, et Euroopas oleks piisav tootmismahd kohapeal olemas. Hetkel tegelevad paljud teised riigid sellega, et nimekirja tooteid juurde saada, aga Eesti vaatest on oluline, et tegeletakse nende teemadega, millel on suur mõju, aga ei tegeletaks näiliste teemadega, millel ei ole olulist mõju, aga mis võib tekitada tarbijatele lisakoormust.

Mario Kadastik sõnas, et Komisjoni hinnangul ei tohiks meetme laienemisel hindadele suurt mõju olla ja uuris seoses ehitussektori 0,12% kallinemisega, et kas see on mõeldud toote hinna suhtes kallinemisena või et ehitussektoris tuleb umbes nii paljudel toodetel kallinemine. Lisaks, see kui palju CO₂ emiteeritakse hakkab edaspidi nädalase prognoosiga toimuma, aga kas seal võetakse arvesse ka, kust sihtriigist see tuleb ja milliselt tootjalt. Nt kui kolmas riik otsustab hakata tootma roheterast, siis kas nende puhul piirimeede enam ei rakendu, kuna nad on CO₂ neutraalsed.

Laura Rimmelgas vastas, et kõik koefitsiendid ja vaikeväärtused, mis Komisjon laseb keskselt välja arvutada, on riigipõhised. Seal on aga jäetud ka võimalus, et kui tõesti tootja on kolmandas riigis rakendanud erinevaid meetmeid, et oma toote jalajälge alla tuua, siis ta saab enda tootepõhise jalajälje lasta välja arvutada, aga see tuleb tõendada EL-i poolt ette nähtud süsteemi alusel.

Annika Varik lisas, et 0,12% peaks ilmestama nende toodete hinnatõusu keskmiselt. Eesti on Komisjonilt korduvalt detailseid arvutusi näha palunud. Eesti ise ei saa arvutust teha seni, kuni ei ole valemit, mille järgi Komisjon heite arvutab. Keerukus on, et erinevatel toodetel on erinev süsiniku piirimeetme toorainesisaldus ja seda tuleks arvutuses arvestada. Tegemist on

üсна keerulise arvutusega. Eesti on proovinud Komisjonilt saada nende materjale hinnastamise kohta, kuid neid ei ole veel Eestile antud.

Rene Kokk lausus, et Eesti seisukoht on, et imporditavatele kaupadele kehtivat massipõhist lävendit (50 t aastas) suurendataks nt 75 või 100 t-ni aastas ja uuris, mis on teiste liikmesriikide tunnetus.

Laura Rimmelgas ütles, et see ei ole aruteludel hetkel väga palju liikmesriikide tähelepanu saanud. See on üks teema, mida Eesti saab omalt poolt aruteludes välja tuua ja üleval hoida. Teiste riikide rõhk on pigem läinud lisatootekategooriate väljakäimise peale. Ka Eestis on neid ettevõtteid, kes on öelnud, et lävendit ei peaks tõstma. Võrdse konkurentsi vaatest on oluline, et võib-olla kõik on kohuslased. Tasub silmas pidada, et algselt oli määrus selliselt üles ehitatud, et iga tonn ja iga kilogramm oleks sinna arvesse läinud. See aga ei ole samuti mõistlik, sest see kasvataks väga palju riikide halduskoormust ja võiks tähendada ka seda, et eraisikutele võivad hakata laienema kohuslaseks registreerimise nõuded, mis ei ole mõistlik ega teostatav. Seetõttu sai isegi juba 50 t-is teatud põhjustel kokku lepitud. Eesti näeb, et kui tootekategooriate ring laieneb, siis tuleb hoolega kaaluda, kas see on ka laienemise korral mõistlik või tuleks seda tõsta. Eesti näeb, et seda pigem tuleks tõsta.

Rene Kokk uuris, et kuna 50 t on väga väike kogus, siis kas seetõttu teema suuremaid riike ei kõneta.

Laura Rimmelgas vastas, et tõenäoliselt on see põhjuseks.

Jaak Aab lausus, et Eesti seisukohtades on välja toodud, et toetatakse elektri impordi puudutavate sätete kohendamist, mis tagavad mittefossiilsetest allikatest toodetud elektri arvestamise impordis. Kõneleja palus selles osas kommentaari.

Annika Varik ütles, et hetkel on arvutused selliselt üles ehitatud, et justkui kogu kolmandatest riikidest tulenev elekter oleks fossiilelekter, aga see ei ole nii. Seepärast tehakse tagasiulatuvalt arvutused selliselt ringi, et see oleks maksustamise vaates õiglane.

Mario Kadastik sõnas, et terase tootmisel kulub keskmiselt u 1,9 t-ni CO₂-te 1 t-ni terase jaoks. Terasa hind on hetkel turul u 700 eurot/t ja CO₂ hind on u 75 eurot/t, mis tähendab u 20% hinnatõusu. See hinnatõus oleks importterasele. Seetõttu ettekandes toodud ja Komisjoni poolt arvutatud 0,12% hinnatõus võib olla eksitav. EL-is on see 20% eeldatavasti juba hinna sisse arvestatud. Kõneleja tundis huvi, kas see arvutus on korrektne.

Laura Rimmelgas lausus, et arvutused vaadatakse üle. Lisaks, olulist rolli omab ka see, kui palju Euroopas neid kaupu juba toodetakse ja kui kiiresti suudetakse EL-is nende tootekategooriate koguseid suurendada. Eesmärk on, et Euroopas toodetakse rohkem ja vähendatakse sõltuvust kolmandatest riikidest.

Mart Maastik sõnas, et sisuliselt luuakse EL-ile uut maksu ja raha lähebki EL-i. Euroopas on kunstlikult tehtud CO₂ heitkogustega kauplemise süsteem, mis ilmselgelt on viinud EL-i võrreldes teiste riikide konkurentsist välja, aga nüüd soovitakse selle kaotamise asemel

sissetoodavale kaubale panna samasugune süsteem, et vähemalt EL-i sees ettevõtjad, kes toodavad nt terast, oleksid samas konkurentsisis kui need, kes väljastpoolt sisse toovad. Tekib juurde suurel hulgal bürokraatiat. Süsteem ise on samuti keerukas. Lõppkokkuvõttes on tegemist ka maksuga, mis ei lähe mitte riikidele või sinna, kus ehitused toimuvad, vaid EL-i ühtsesse fondi. Raha hakatakse kulutama uute teemade toetamiseks, mis viivad EL-i veelgi enam konkurentsist välja. Kõneleja ettepanek on mitte toetada kõnealuse süsteemi loomist. Pigem peaks heitkogustega kauplemise süsteemist üldse vabanema. Ei ole arukas lisada ühele ebamõistlikule süsteemile teist juurde.

Otsustati:

3.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (poolt 6: Jaak Aab, Mario Kadastik, Mait Klaassen, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 1: Mart Maastik; erapooletuid 0; ei hääletanud 1: Rene Kokk).

4. Euroopa Liidu asjade komisjonile arvamuse andmine: Euroopa võrgupakett - COM(2025) 1006, COM(2025) 1007

Rein Vaks lausus, et võrgupakett avaldati 2025. aasta detsembris. Võrgupaketil on kaks põhimõttelist eesmärki. Esiteks, võimaldada energiataristul kiiremini valmis saada ehk seda kiiremini planeerida ja rahastada ning teiseks, adresseerida loamenetlusi, mis on alati olnud suurte projektide probleemkohaks. Vaadates Eesti huvisid, siis menetlus on läinud Eestile soodsas suunas. Esialgseid lähenemisi on muudetud selliselt, et need oleksid Eesti jaoks proportsionaalsemad. Sisse on toodud ka kriitilise energiataristu tugevdamise põhimõtted, mis on Eesti jaoks eksistentsiaalselt olulised. Paketi raames on kaks põhilist õigusakti: üleeuroopalise energiataristu suuniseid käsitlev määrus (TEN-E määrus) ja loamenetluste direktiiv. Rääkides Eesti seisukohtadest, siis võrgupaketi seisukohad on Eestile sobivad ja võrgupaketi muudatusi toetatakse. Eesti jaoks on oluline, et lõplik lahendus säilitaks liikmesriikidele piisava paindlikkuse, arvestaks väikeste ja perifeersete energiasüsteemide eripära ning tugevdaks samal ajal Euroopa piiriüleste energiaühenduste turvalisust, vastupidavust ja rahastamisvõimalusi. Eesti toetab määruse ajakohastamist. Samas peab Eesti oluliseks, et keskse varustuskindluse stsenaariumi kujundamisel oleks põhivõrguettevõtjatel suur sisuline roll keskse stsenaariumi kõrval ja et nendega arvestatakse. Eesti peab oluliseks, et määruse raamistik toetaks lisaks uue taristu rajamisele ka olemasoleva kriitilise energiataristu vastupidavust ja taastevõimet. Samuti leiab Eesti, et määruse kriteeriumid peavad arvestama väiksemate liikmesriikide turu suuruse ja arenguetapiga. See on Eesti suuruse turu jaoks äärmiselt oluline. Näiteks saab tuua elektrolüüserite 500+ MW-ise võimsuse lävendi, mis ilmselgelt on Eesti turu jaoks väga kõrge. Eesti eelistab väiksemat lähenemist ehk u 100–300 MW-i. Määruse raames on oluline tagada, et liikmesriigid, kes saavad energiaprojektidest kasu, peaksid panustama proportsionaalselt kasuelementidesse. Seega, kui liikmesriik kasu ei saa, ei ole ka mõtet küsida liikmesriigi käest väga suurt ebaproportsionaalset kulu katmist selle projekti jaoks. Rääkides loamenetluse direktiivist, siis toetatakse eesmärki muuta menetlused kiiremaks, selgemaks ja paremini koordineerituks. Eesti jaoks on oluline, et taastuvenergia salvestus- ja võrguprojektide menetlusraamistik oleks võimalikult sidus ega looks olemasolevatele süsteemidele tarbetut koormust. Toetatakse ka paketi väljast toodud digiportaali loomist. Eesti jaoks tähendab see enda süsteemide täpsemat integreerimist ja maksimaalset kasutamist, kuid nähakse, et selle jaoks on vaja veidi aega. Üks oluline element loamenetluse direktiivi puhul on n-ö vaikimisi heakskiit, mille Euroopa

Komisjon (Komisjon) on välja pakkunud. Eesti leiab, et põhimõtteliselt on vaikimisi heakskiit sobiv instrument, aga lõppotsus peab jääma igal juhul liikmesriigi pädeva asutuse kontrolli alla. Eesti toetab alla 100 kW-iste päikeseenergia seadmete, salvestite ja laadimisjaamade menetluste lihtsustamist ainult tingimusel, et liikmesriikidele jääb vajalik paindlikkus ja riigil säilib võimalus koguda ohutuse, ehitusnõuete ja registriandmete jaoks vajalikku informatsiooni.

Mart Maastik lausus, et eelkõneleja tõi välja, et kui liikmesriik ei saa projektist kasu, siis ei peaks ta ka panustama ja palus selles osas selgitust.

Rein Vaks sõnas, et protsess on selline, et kui TEN-E määruse kriteeriumitele vastab üleeuroopaline energiataristu, nt vesisalvesti, siis selle vesisalvesti jaoks on võimalik taotleda Euroopa Liidust (EL) rahalist toetust, aga ülejäänu peab ise leidma. Toetust saadakse konkreetsele projektile, aga puudujääva osa peavad projekti elluviijad ja liikmesriigid erinevate tasude kaudu ise katma. Eesti mõte on, et kulu katmine peab olema võimalikult proportsionaalne tegelikule tulule, mida liikmesriik projektist saab. Nt kui projektist saadakse tulu 100 ühikut, aga projekti eluea peale peab panustama 200 ühikut, siis see on Eesti jaoks ebaproportsionaalne.

Mart Maastik palus täpsustada, kas soovitakse muuta EL-i rahastusmudelit ehk kui palju makstakse toetust ja kui palju ise peab projekti panustama.

Rein Vaks vastas, et soovitakse lähtuda põhimõttest, et liikmesriikides ei oleks olukorda, kus liikmesriik projektist oluliselt kasu ei saa, aga peab metoodika järgi oluliselt panustama. Eesti soovib, et metoodika oleks aus ja õiglane.

Mario Kadastik tõi näitena välja vesinikutoru, mida plaanitakse Põhjamaadest kuni Saksamaani. Seda plaanitakse ehitada ka läbi Eesti. Küsimus on, kas ka Eesti peaks projekti rahaliselt panustama või tuleb rahastus keskselt ja riik lisab rahastuse, kui ta ka ise projektist kasu saab.

Mart Maastik palus täpsustada ettekandes välja toodud alla 100 kW-iste päikeseenergia seadmete temaatikat.

Tauno Hilimon lausus, et Komisjoni algne ettepanek direktiivile oli, et kõigil kuni 100 kW-istel päikesepaneelidel ja salvestitel ei oleks loakohustust. Eesti seisukoht on, et see läheb liiga kaugemale ja teatud sorti loakohustus peab olema just seetõttu, et Päästeametil oleks informatsioon, kus ja kui suure võimsusega seadmed asuvad ning probleemi korral ei satuks ohtu nt tulekahju kustutamine. Eesti soovib, et saaks vähemalt teatud minimaalset nõuet rakendada.

Urve Tiidus uuris seoses taristute turvalisuse ja julgeolekuga, et kuidas määrusega mõjutatakse olukorda, et nt Eesti ja Soome vahel olevaid kaableid edaspidi pahalased lihtsalt katki ei teeks.

Rein Vaks sõnas, et muudatuse mõte on, et kui kurjategijad teevad kaablid katki, siis on võimalik ka EL-i ühisest fondist nende parandamiseks rahastust küsida.

Mario Kadastik küsis, kas seal on sees ka element, et uute kaablite paigaldamisel peaks koheselt kaaluma sellise riski maandamist. Nt EstLink 1 puhul pandi sellele betoonkest peale.

Rein Vaks vastas, et taristute kaitsmiseks on erinevaid lahendusi, alustades eelhoiatussüsteemist kuni betooni paigaldamiseni. Need saaks üldiste reeglitenä juurde võtta.

Urve Tiidus lausus, et mere- ja ookeanipõhjades on suurel hulgal erinevaid ühendusi. Kõneleja uuris, kas EL-il on universaalset lahendust vee all toimuvale.

Rein Vaks sõnas, et Kliimaministeerium tegeleb gaasi, elektri jms kaablitega. EL-i üleselt on erinevad tegevused teatud viisidel koordineeritud. Olemas on töörühmad, kus toimuvad arutelud. Tagatakse, et taristute kaitsmine toimuks võimalikult optimaalselt ja üheskoos ehk et ei vaadataks eraldi nt gaasi, elektrit, fiiberoptikat jne. Püütakse leida nii suurt ühisosa kui võimalik. Nt Eestil on Läänemere regioonis sõlmitud ühiste kavatsuste protokoll Läänemere riikidega, kus jagatakse parimaid praktikaid ja tagatakse, et üheskoos kaitstakse taristut ning vajadusel ka koos parandatakse.

Otsustati:

4.1. Toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti (poolt 6: Jaak Aab, Mario Kadastik, Mait Klaassen, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 0; erapooletuid 0; ei hääletanud 2: Rene Kokk, Mart Maastik).

5. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele uute elektritootmisvõimsuste rajamise kiirendamiseks Eestis“ eelnõu (847 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

Jaak Aab lausus, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ajendas taas Vabariigi Valitsusele sellist ettepanekut tegema see, et Eesti on u 40%-ga elektritootmises defitsiidis ehk riik impordib u 40% tarbitavast elektrienergiast, mis ei ole väga jätkusuutlik. Sotsiaaldemokraadid on teinud viimastel aastatel erinevaid ettepanekuid, kuidas kiirendada elektritootmisvõimsuste arengut. Kõnealune otsuse eelnõu algatati 11. märtsil. Kliimaministeeriumi saab tunnustada selles osas, et teatud teemad, mis on mitu aastat kõne all olnud, on juba käivitumas. Maismaa tuuleenergia vähempakkumine on välja kuulutatud 1 TWh-ile, võimalusega seda suurendada kuni 2 TWh-ni. Selline punkt on ka sotsiaaldemokraatide otsuse eelnõus. Oluliseks teemaks on ka juhitavad võimsused ja nende hankimine. See on seotud ka taaskäivitusvõimekusega ehk kui Eesti energiasüsteemis peaks suuri probleeme tekkima, siis kuidas kogu süsteem uuesti käima saada. Eesti ei ole probleemiga üksinda, ka teised riigid regioonis peavad sellele mõtlema. Ühtlasi on oluline, et kui tekib vajadus saartalitluse järele, siis suudetakse vastavalt toimetada ja vajadust juhitava võimsusega katta. Hetkel on Eestil ka põlevkivielektri jaamad, mis tagavad kogu aeg varu üle 1000 MW-i. Seda on läinud vaja külmematel talvapäevadel ka nõudluse katmiseks, aga tõenäoliselt alatiseks seda 1000 MW-i ei ole. Prognoosid ja hinnangud erinevad ning täpset aastat, millal midagi kasutusest välja langeb, ei ole täpselt teada. Planeeringu- ja loamenetluste ning võrguühenduste kiirendamisest on palju räägitud ning selles osas on olnud

ka mitu eelnõu. Edasimineku on toimunud nii elektritootmisvõimsuste kui ka muude arenduste menetluste kiirendamisel. Eesti liigub selles osas küll veidi aeglasemalt kui nt Läti ja Leedu, aga sellegipoolest on Eesti suund positiivne. Sotsiaaldemokraadid näevad, et maismaa on piiratud ressurss. Piiranguid on erinevaid, nt inimasustused, keskkonnapiirangud jne. Maismaad tuulikutega katta ei ole tõenäoliselt võimalik ega ka vajalik, vaid neid peab mõistlikus koguses juurde tegema ja 2 TWh-i võiks olla suhteliselt mõistlik siht. Vaadates energiamajanduse arengukava ja ka Elering AS-i (Elering) prognoositud tarbimist, siis 2025. aastal toodeti tarbitud elektrienergiast u 5 TWh-i. Vaadates 2035. aasta perspektiivis, siis Elering on planeerinud, et tarbimine võib olla 12 TWh-i. Täpselt ei osata seda öelda, kuid kõneleja usub, et tarbimine võib olla ka suurem, sest toimub elektrifitseerimise protsess. Tõenäoliselt hakkavad ka kaugküttes toimima teatud elektrifitseerimise rakendused, samuti on olemas elektriautod ja ka tööstused liiguvad järjest enam fossiilsetelt kütustelt elektrile. Sotsiaaldemokraadid peavad õigeks, sh varustuskindluse ja julgeoleku vaatest, et toodetud elektrit on peaaegu samas mahu kui tarbitud elektrit. Küsides, kas ettepanekud sisaldavad 100% taastuvenergiat, siis võttes arvesse ka biomassi, on protsent ilmselt 85 juures. Ühtlasi peaks tähelepanu pöörama taluvustasu küsimusele. Taluvustasu on süsteemne ja pikaajaline lahendus, kuid seda võiks tõenäoliselt veidi tõsta. Taastuvenergia tootmisvõimsuste arendamine ei tohiks olla tarbijale üle jõu käiv. Võiks kaaluda CO₂ kvoodikaubandusest laekuvate vahendite kasutamist. Taastuvenergia tasu makstakse hetkel aastas u 70 mln eurot. See ei ole väga suur osa saastekvootide kaubandusest saadavast tulust. Tasu maksmist võiks katta sealt, et koormus ei kanduks automaatselt tarbijale üle. Taastuvenergiatasu maksimisega toetatakse tulevikuinvesteeringuid, kuid samaaegselt võiks kergendada just hetkel toimuvates kriisides ja inflatsioonis tarbija elektriarvet. Otsuse eelnõu esitajad soovivad, et valitsusel oleks selgem tegevuskava ja perspektiiv, mida 10 aasta vaates tuleks teha. Energiamajanduse arengukava kirjeldab võimalusi, aga seal ei ole otseselt tähtaegu välja toodud. Rääkides suurematest investeeringutest, siis hiljuti koostasid Erkki Raasuke ja Anne Sulling raporti, mis tõi välja, et ükski suurem tootmisvõimsus lähiajal Eestisse ilmselt turu vastu ei tule. Kui lisandub suurtarbija, nt tuumajaam koos andmepargiga, mis kasutab ära vähemalt poole toodangust, annaks see ettevõtjale vajaliku kindluse investeeringu tegemiseks. Küll aga vaadates Põhjamaades toimuvat ja tehisarut arengut, otsib andmepark pigem kohta, kus on tagatud stabiilne elekter. Sotsiaaldemokraadid soovivad, et riigil oleks tegevuskava, mis tooks välja, mida ja millal tuleb otsustada, millised on vähempakkumised ja mis tingimustel. Sellist tegevuskava võiks valitsus tutvustada ka Riigikogule ja teha iga kuue kuu tagant ülevaade, et Riigikogu saaks olla kaasatud.

Rein Vaks lausus, et valitsus on otsuse eelnõus välja toodud punktidega enamikus juba tegelenud või tegelemas. Maismaa tuuleparkide vähempakkumised on välja kuulutatud. Juhitavate võimsuste jaoks on samuti plaanid olemas. Osaga tegeleb Elering, sest nemad peavad tagama Eestile varustuskindluse. Ühtlasi töötab Kliimaministeerium võimsusmehhanismi rakendamisega, mis on samuti mõeldud juhitud võimsuste turule toomiseks. Küll aga ei saa ministeerium hetkel toetada meretuuleparkide vähempakkumist. Esiteks ei ole ettepanekus toodud 2026. aasta neljas kvartal füüsiliselt teostatav, kuna vaja on riigiabi luba ja ka seadust tuleb muuta. Teiseks on ministeeriumi hinnangul mõistlikum minna edasi maismaa tuuleparkide arendamisega. Elering prognoosib tõesti elektrienergia tarbimise mahte tulevikus kasvama, mis on ainult positiivne, ja kindlasti peab tagama, et Eestis oleks ka

sellele vastav tootmine. Samas ei pruugi kõige parem olla ka lähenemine, kus 100% kogu aeg Eestis toodetakse ja midagi ei impordita ehk kui saab importida soodsamalt kui ise toodetakse, siis see on mõistlik tegutsemine. Rääkides eelnõus välja toodud punktist nr 2, kus tuleks hakata kvoodikaubanduse vahenditest taastuenergia tasu katma, siis see vajab seadusemuudatust.

Jaak Aab sõnas, et meretuuleenergia poole pööratakse tagasi, kuna rääkides nii osapoolte kui ka arendajatega, ei olda kindlad, kas maismaa tuuleenergia realiseerub. Eestil on tootmisvõimsusi puudu ja mere puhul on tegelikult enamik eeltegevusi tehtud. Keskkonnamõju hindamine on samuti suhteliselt detailselt tehtud. Maismaa tuuleenergia eelmise vähempakkumise puhul tehti neli pakkumist. Nendest kahe puhul on planeering lõpetatud ja mõlemad on kohtus. Ei ole teada, millal ja kuidas see protsess lõppeb. Maismaa tuuleenergiaga on oma raskused ja seetõttu on sotsiaaldemokraadid meretuule välja pakkunud. Merd ei pea loomulikult täis ehitama, aga hetkeseisu põhjal on u kolm meretuule arendajat sellises seisus, et nad on võimelised edasi liikuma ja kus ka uuringud on põhimõtteliselt tehtud. See potentsiaal tuleks ära kasutada, kuna merel on häiring vähemalt inimestele ja tõenäoliselt ka keskkonnale väiksem. Maismaal on väga palju keskkonnalaseid piiranguid.

Rene Kokk tundis huvi, millised on juhitavad võimsused, millesse sotsiaaldemokraadid sooviksid investeerida.

Jaak Aab vastas, et selles osas oleneb palju Paldiski vesisalvestist. Kui vesisalvesti tuleb, siis see võtaks vähemalt hinnanguliselt esialgu vajadust juhitavate gaasijaamade osas u 300 MW-i võrra vähemaks. Tagatismeetmeid on üldiselt kolme laadi ja küsimus on, millist meetet rakendada. Kõne all on olnud, et piisab teatud garantiist. Eesti Energia AS on öelnud, et 500 MW-i juhitavat võimsust põlevkivi näol võib olemas olla ka 2035. aastal. Seejärel peab vaatama, mis saab edasi, kuid neid jaamu ei pea vägisi sulgema. Kui need töötavad mõistlikult ja reserv on olemas, siis nad võivad eksisteerida. Sinna juurde ei ole aga hetkel muud lahendust kui gaasijaamad. Eesti gaasisektor on välja toonud, et biometaan on mõne aasta perspektiivis võimalik hakata tootma u 1 TWh. See võiks ära katta vähemalt poole nendest juhitavatest võimsustest, mis praeguste plaanide järgi turule tulevad. See ei pea olema fossiilne gaas, mis on mujalt toodud, vaid on võimalik ka kodumaist ressursi kasutada, mis annaks investeerimiskindluse nt biogaasijaamade ehitamiseks. Kõiki investeeringuid ei peakski toetama. Kui tarbimine on ette näha, siis tehakse neid investeeringuid ka meelsamini.

Mart Maastik lausus, et sotsiaaldemokraadid plaanivad Saaremaa kõrvale ja ka Liivi lahele meretuuleparke. Küll aga on teada, et need maksavad võrreldes maismaa tuuleparkidega kolm korda rohkem. Samuti on kulukas tuuleparkide ühendamine võrku. Kõne all on olnud ka suured keskkonnakahjud. Kõneleja uuris, kuidas planeeritakse meretuulepargid realselt valmis ehitada ja kust tulevad selleks rahalised vahendid.

Jaak Aab ütles, et strateegiline keskkonnamõjude hindamine toimus juba mereala planeeringu ja maakonna planeeringute raames. Täpsemad hindamised toimuvad siis, kui neid meretuulepargi asukohas tehakse. Kõneleja lausus seoses erinevate võimalike toetusmeetmetega, et tuleb valida kõige optimaalsem. Viimase aja teadmine on näidanud, et

ühtegi suuremat tootmisvõimsust ilma toetuseta ei tule. Eestis on defitsiit ja elektrit on vaja juurde toota. Rahvusvaheliste arengupankade esimene eelistus on samuti meretuulepark, kuna neid on rahastatud, süsteemid on selged ja investeerimisotsuseid on tehtud. Paldiski vesisalvesti projekti puhul peaks tasuvusele veelgi täpsemalt peale vaatama. Kõne all on ka tuumajaam, mille puhul on veidi keerulisem süsteem, kuidas sellist investeeringut Eestisse tuua, arvestades, et siin ei ole varasemalt tuumaenergiat kasutatud. CO₂ kvootidest võiks taastuvenergiatasu maksta uutele tulijatele, sest praegu töös olevad toetusskeemid hakkavad mõne aasta pärast lõppema ja ka sealt tuleb tarbijale veidi kergendust.

Marek Reinaas sõnas kokkuvõtteks, et eelnõu Riigikogu otsusena vastuvõtmiseks on nõutav Riigikogu koosseisu häälteenamus ehk tegemist on 51 poolthääle eelnõuga.

Otsustati:

5.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Mario Kadastik (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Mait Klaassen, Rene Kokk, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

5.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 20.05.2026 (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Mait Klaassen, Rene Kokk, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

5.3. Teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensus: Jaak Aab, Mario Kadastik, Mait Klaassen, Rene Kokk, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

6. Info ja muud küsimused

Marek Reinaas andis ülevaate võimalikest tulevastest kohtumistest ja lähetustest.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Maria Haas
protokollija